

עין משפט
גר מצוה

בר א מיי פ"ח מהל' תפלה הל' ח סמג עשין יט טו"ע א"ח סי קג ס"ט:

ב נמיי" פ"ו מהלכות מלוה ולוה הל' ד טו"ע י"ד סימן קסד ספיף ד וסימן קעס ספיף א':

בה ג מיי" פ"ג מהל' ק"ש הל' ב טו"ע א"ח סי' עח:

בו ד מיי" פ"ד מהל' תפלה הלכה יד סמג עשין יח טו"ע א"ח סימן כז ספיף ח:

מוסף רש"י

צד אחד ברביית. ודעת שאינה על ידי הלואה אלא על ידי מכר ופעמים שנאה לדידי רבינו (רי"ח טו.). ועשה לו שדהו מבר. שמשכן לו שדהו על חותו מנה וכתב לו אם לא חפץ לך מנה מיכן ועד שש שנים הרי כסף שלך (ערכין דא. ובער"ז ב"ח טו.). בדמך שומכר אוכל פירות. כל אותן שנים (ערכין טו.) כמון האמן (ב"ח טו.). לוקח אוכל פירות אסור. שמה יגאלנה מתוך שלם ועמאל שאלנה בריית (ערכין טו.) שמה לא יאח לדי מכר שחזיר לו מעותיו ועמאל שכללה היו אללו חוה אוכל פירות בריית (ב"ח טו.). מאי בינייהו. גמלי מקפילני (טו.). צד אחד ברביית איבא בינייהו. כי האי גוונא, שמה יאח לדי רביית שמה לא יאח, דא הפדיה בא לדי רביית. דא ממכר אטו בא לדי רביית (טו.) שמה יגאלנה יאח רביית וסא לא לא יאח רביית (ערכין טו.). דבולי עלמא צד אחד ברביית. כי האי גוונא, אסור. האילי ומעיקרא צמורת הלואה אמה לדידי (טו.). והבא רביית ע"מ להחזיר איבא בינייהו. ור' יהודה דקשרי דבני עסקין אסור ממחילה שאל יגאלנה המתוך מתוך שלם שחזיר לו הלווק הדמים שפירות שאלכ ובריית ע"מ להחזיר פליגי (טו.) דר' יהודה גופיה לא שרי אלא ע"מ להחזיר וסא לא לא יאח מכר שחזיר לו פירות שאלכ ואפילו נבי אסר ח"ק דנשעת אכילה קאליה רביית ועבדיה לאיסור (ב"ח טו.). במה ירחיק מהן. ממי רגלים (ברכות כב.). במה הארכת ימים. איה זכות צידן שפארבתי ימים (סוטה לו.). קפנדריא. לקרר דרכי דרך צית הכנסת ליכנס כפתח זה ואלאת כנגדו, ולסון קפנדריא מפרש בברכות (סב:) אדמקופנא דלדי אישיל נהא. עד שאני מקף סביב השורות הללו חננא ביה ואקלר דרכי, ודעי שורות תמים (סוטה לו.). ולא פססתי על ראשי עם קדוש. שהיו יושבין התלמידים בצית המדרש על גבי קרקע והמהלך צויהם כשהן יושבין ונכנס לישב במקומו מתיבז פסיעותיו נעל כחור, והוא לטון מפסק ואילו, וגולה כמפסק על ראשיהם לפיכך לרין להקדים או יבז לו ממחון (טו.). ולא נשאתי כפי. לנרן, שכן היה (טו.).

ור' יהודה סבר כיון דבעידנא דמייתי ליה מעותיו מהדר ליה מאי דאכל מן הפירות שרי, דלאו ריבית דאסרה תורה הוא. פ"סקא וחכמים אומרים מוכרין אותו ממכר עולם חזן מארבעה דברים למרחץ לבורסקי לבית הטבילה לבית המים. אמר שמואל מותר להשתין בתוך ר' אמות של תפילה, והני מילי כגון בית או דרך וכיוצא בהן דלא קביעה קדושתיהו, (ב) [אבל] כגון בית הכנסת לא. ואסיקנא המתפלל מרחיק ד' אמות מהן, דתנן כמה ירחיק מהן ומן הצואה ארבע אמות. וכן המשתין צריך לשהות כדי הילוך ד' אמות [ואחר] (וכך) יתפלל, משום ניצוצות. וכן המתפלל צריך לשהות כדי הילוך ד' אמות וישתין, שכל הילוך ארבע אמות תפלה סדורה בפיו ורחושי מרחשי שפתייהו. שאלו אילו כולן במה הארכו ימיהן וכו'.

כו:

רבי יהודה סבר צד אחד ברביית מותר. קשה מאי שנא מלוה סאה צסאה דלמחר בלאיהו נשך (ב"מ דף סב. טו) וסא דלסור משום דאיכא דאחד צריצית דשמה תייקך התצוהה ויש לוומר דשאני הכא דלא הוי דרך הלואה אלא צמורת מכר אמה לדידי ואכתי קשה מאי שנא ממשכן לו צית משכן לו שדה דלמחר התם (דף סה:) דאפי' אמר ליה לכשתרצה למוכרם לא תמכרם אלא לי צדמים הללו י' פירוש יותר ממה שהלוח אסור ואמר רב הונא צריה דר' יהושע דלא כר' יהודה דאי כר' יהודה האמר דא אחד צריצית מותר והכא ליכא כי אס דא אחד צריצית דשמה לא ימכרם וגם הוי הלואה מדקאמר משכן ואפילו הכי שרי רבי יהודה וי"ל דאכתי לא דמי כלל להלואה סאה צסאה דתסת ליכא דא מכר כלל אצל הכא וגבי משכן איכא דא אחד מכר:

רבא אמר רבית ע"א מנת דהחזיר איבא בינייהו. ולרבי מאיר דמתני' סגינא ליה שהיו ממנין להחזיר סכירות צית הכנסת כשחזרו וצרכי שרו כר' יהודה י': **לא** השתנתי בתוך ד' אמות ש"א תפלה. ואפילו היכא שיש היתר גמור כגון ששהה כדי הילוך ד' אמות:

ור"א בניתי שם ד'חבירי. אפילו כיניו דלא הוי גגאי והא דלמרינן (ב"מ דף נח:) דהמכנה עס לתצירו אין לו חלק לעולם הצא היינו צדיקו של פגם משפחה: **הניחיה לו'** י' (א"פ"ים) גרבי י"ן. דלמרינן הזהיר צקידוש היום וזכה וממנלאים לו גרבי י"ן (שבת דף כד.):

שאלו תלמידיו את ר' פרידא במה הארכת ימים בו'. קשה י' דלדרכה היה צוכות שהיה שונה לתלמיד אחד ארבע מאות וימני ונפק צת קול י') ואמר נאה לין דלימי כולי דריה לעלמא דאתי או דליחי ד' מאה שנין אמר הקצ"ה יבנו ליה הא והא (עירובין דף נד:) וי"ל דמעיקרא לא ידע כן עד לצסוף שראה שמה כל כך י':

י'תני ישהה בשלמא משתין ישהה כדי הילוך ד"א משום ניצוצות אלא מתפלל ישהה כדי הילוך ד"א ל"ל אמר רב אשי שכל ד"א תפלתו סדורה בפיו ורחושי מרחשן שפוותיה: זלפ"ן סימן: שאלו תלמידיו את רבי זכאי במה הארכת ימים אמר להם מימי לא השתנתי מים בתוך ד"א של תפלה ולא כניתי שם לחבירי ולא ביטלתי קידוש היום אמא זקינה היתה לי פעם אחת מכרה כפה שבראשה והביאה לי קידוש היום תנא כשמתה הניחה לו ג' מאות גרבי י"ן כשמת הוא הניח לבניו שלשת אלפים גרבי י"ן רב הונא הוה אסר ריתא וקאי קמיה דרב אמר ליה מאי האי א"ל לא הוה לי (ב) קידושא ומשכנתיה להביינאי ואתאי ביה קידושא א"ל יהא רעוא דתיטום בשיראי כי איכלל רבה בריה רב הונא איניש גוצא הוה גנא אפוריא אתיין בגתיה וכלתיה שלחן ושדיין מנייהו עליה עד דאיטום בשיראי שמע רב ואיקפד אמר **מאי טעמא לא אמרת לי כי** י' ברכתך וכן למר י'שאלו תלמידיו את ר"א בן שמוע במה הארכת ימים אמר להם מימי לא עשיתי קפנדריא לב"ה ולא פסעתי על ראשי עם קדוש ולא נשאתי כפי בלא ברכה שאלו תלמידיו את ר' פרידא במה הארכת ימים אמר להם י'מימי לא קדמני אדם לבית המדרש

בני העיר פרק רביעי מגילה

חזר עיר. תלמיד חכם המתעסק בצרכי צבור: **ליכא קדושה**. שאין אומרים דבר שצקדושה פחות מעשרה: **ורצנן**. אמרי אי איכא למיחש צין רב למעט הכא נמי איכא למיחש משום צרוצ עם הדרת מל"י) ולא משכחת ממירה צצית הכנסת אלא לא חיישינן דכיון דשקיל

דמי ומעלי להו צקדושה מעולה כל דצעי לוקח עביד חזן מד' דברים כדקמני סיפא: **בתנאי' אלא על סנאי**. ואפילו מרצים לרצים אסר ר' מאיר מכירת חלוטין דדרך ציון הוא י' [כלומר אינן צעיינו לכלוס]: **וחכמים אומרים וכו' ממכר עולם**. (א) ליחיד ולכל תשמיש חזן מד' דברים: **לנים המים**. [א] לכציהא. אי נמי לנית מי רגלים: **גב' דא' אמוס של ספלה**. לאחר זמן: **דקספינהו לנולוה צנילי דנהרדעא**. שאין לך ד"א צנן שלא תתפללו צנן עוצרי דרכם: **סני ישסה**. כדי הילוך ארבע אמות: **משום ניצוצות**. שלא יטעפו בגדיה צניצוצות שצאמחו: **נמה הארנא ימים**. בלאיה זכות: **כפה**. כעפי: **אסר ריטא**. (ו) מין גמיי: **דסיטוס צשיאי'**. סמוס ומכוסה צמעילין. סממוס פלשמים מרגומו טמוזין פלשתאי (צראשית כו): **אינלל**. כשנכנס לחופה: **[שלחן]**. היו פוסטות צגדיהן: **וכן למר**. אף אמה תהא מצורך לנך שמה היה עת לצון ותתקיים אף צי: **קפנדריא**. מקלר הילוכו דרך צית הכנסת: **ולא פסעתי על ראשי עם קודש**. כשהיו התלמידין צצית המדרש על גבי קרקע הכולך על גבי מסעינת לישב למקומו נראה כפוסע על ראשי העם: **ולא נשאתי** (ב) **כפי**. לדון לצרכת כהנים לפי שסהנים צריכין לצרך צרוך אמה ה' אלהינו מלך העולם אסר קדשו (צמזמזוי וטו) צקדושו של אהרן צמסכת סוטוה (דף לג.).

מתנותיה

אר"י אמר שמואל מותר לאדם להשתין מים בתוך ד' אמות של תפלה אמר רב יוסף מאי קמ"ל תנינא ר' יהודה אומר מוכרין אותה לשום חצר ולוקח מה שירצה יעשה ואפילו רבנן לא קאמרי אלא בית הכנסת דקביע קדושתיה אבל ד"א דלא קביע קדושתיהו לא תני תנא קמיה דרב נחמן המתפלל מרחיק ד"א ומשתין והמשתין מרחיק ד"א ומתפלל א"ל בשלמא המשתין מרחיק ד"א ומתפלל תנינא י'כמה ירחיק מהן ומן הצואה ד"א אלא המתפלל מרחיק ד"א ומשתין למה לי אי הכי קדשתינהו לכולהו בשבילי דנהרדעא מרחיק ד"א ומשתין למה לי אי הכי קדשתינהו לכולהו בשבילי דנהרדעא רבי אמר רב אשי שכל ד"א תפלתו סדורה בפיו ורחושי מרחשן שפוותיה: זלפ"ן סימן: שאלו תלמידיו את רבי זכאי במה הארכת ימים אמר להם מימי לא השתנתי מים בתוך ד"א של תפלה ולא כניתי שם לחבירי ולא ביטלתי קידוש היום אמא זקינה היתה לי פעם אחת מכרה כפה שבראשה והביאה לי קידוש היום תנא כשמתה הניחה לו ג' מאות גרבי י"ן כשמת הוא הניח לבניו שלשת אלפים גרבי י"ן רב הונא הוה אסר ריתא וקאי קמיה דרב אמר ליה מאי האי א"ל לא הוה לי (ב) קידושא ומשכנתיה להביינאי ואתאי ביה קידושא א"ל יהא רעוא דתיטום בשיראי כי איכלל רבה בריה רב הונא איניש גוצא הוה גנא אפוריא אתיין בגתיה וכלתיה שלחן ושדיין מנייהו עליה עד דאיטום בשיראי שמע רב ואיקפד אמר **מאי טעמא לא אמרת לי כי** י' ברכתך וכן למר י'שאלו תלמידיו את ר"א בן שמוע במה הארכת ימים אמר להם מימי לא עשיתי קפנדריא לב"ה ולא פסעתי על ראשי עם קדוש ולא נשאתי כפי בלא ברכה שאלו תלמידיו את ר' פרידא במה הארכת ימים אמר להם י'מימי לא קדמני אדם לבית המדרש

שדהו מכר על תניי, גבי לוקח הוי ריבית דאי מייתי וזויה מהדר ליה בעל כורחיה, אבל גבי מוכר לא הוי [ריבית] דאי בעי לא מהדר ליה לעולם ולא אתי לדיי איסור ריבית, ואפי' מהדר ליה לא הוי ריבית אלא כשחזיר ומן מוכח מהשתא שחזיר ושמא לא יחזיר לעולם. וסבר לה ר' מאיר כר' יהודה דתנן(א) צד אחד בריבית מותר. רבא אמר כולי עלמא צד אחד בריבית אסור, והכא בריבית על מנת להחזיר איבא בינייהו, תנא קמא סבר ריבית אפילו על מנת להחזיר כשיביא לו מעותיו אסור.

פ"סקא וחכמים אומרים מוכרין אותו ממכר עולם חזן מארבעה דברים למרחץ לבורסקי לבית הטבילה לבית המים. אמר שמואל מותר להשתין בתוך ר' אמות של תפילה, והני מילי כגון בית או דרך וכיוצא בהן דלא קביעה קדושתיהו, (ב) [אבל] כגון בית הכנסת לא. ואסיקנא המתפלל מרחיק ד' אמות מהן, דתנן כמה ירחיק מהן ומן הצואה ארבע אמות. וכן המשתין צריך לשהות כדי הילוך ד' אמות [ואחר] (וכך) יתפלל, משום ניצוצות. וכן המתפלל צריך לשהות כדי הילוך ד' אמות וישתין, שכל הילוך ארבע אמות תפלה סדורה בפיו ורחושי מרחשי שפתייהו. שאלו אילו כולן במה הארכו ימיהן וכו'.

מסורת הש"ס

(א) [גירסת סה"מ ור"א"ש יהודה(, ב) צ"ח סב. סה:], (ג) צ"ח ד' סב. ערכין דף לא, (ד) וי"ש פס"י ומוס', (ה) [שבת טו: וסו נטמן], (ו) [צ"ח איתא אמר אבוי דא ר' ור"י], (ז) צרכות ד' כב:, (ז) סוטה ד' נג., ח) [סוכה כח. ט], (ט) [משנה(יד, י) ס"א, (י) מוקנ"ע פ"פ דפ"ה, (י) ע"מ להחזיר רש"י שם, (מ) ז"ל מאות], (ס) [ז"ל דהרי], (ס) [וע"פ מוס' עירובין נד: מרלו עור צלופן אחר],

תורה אור השלם

1. כָּרֵב עִם הַדָּרֵת מִלֶּךְ וּבִאֲפֵס לֹאֵם מִתַּחַת רְאוּן: מִשְׁלִי יָד כַּח

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל לא הוה לי חמרא לקידושא וכו' ואחתי ביה יין קידוש: (ב) שם כי ברכתיו וכן למר. י"ב א"ש"א דלא היה שום ריוח לרב הונא צסא דהוי שדיין מנייהו עליה אפי"ה אקפד רב דשמה היה עת לצון וצדידיה הוה הדבר תלה ומתקיים דהיה גביע לנשור גדול: (ג) רש"י ד"ה ומכ"א וכו' ממכר עולם ואפילו ליחיד: (ד) ד"ה אסר ריטא חגור עשב מין גמיי: (ה) ד"ה ולא נשאתי את כפי לדון לצרכת כהנים בלא ברכה לפי שסהנים: (ו) תוס' ד"ה שאלו וכו' בת קול ואמרה ליה ביחא דך ללמי את דבוליה דריך לעלמא דלמי או דליסופי לך חיי ד' מלח שנין אמר דנידוב אבא ודראי לעלמא דאתי אמר הקצ"ה הטו:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה לנית המים (לכציהא אי נמי) סא"מ:

רבינו חננאל

חבר עיר אבל יש חבר עיר חיתין לחבר עיר. כל שכן דעניי ירדכן נמי עלי סמיכי. **מתנאי'** אין מוכרין של רבים ליחיד בו'. אין מוכרין בית הכנסת אלא על תנאי, פ"י בית הכנסת דייחיד, אימתי [שירדון] יחזירוהו דביר ר' מאיר, ואקשינן עליה ולר' מאיר הויכ דיר בה והלא ריבית הוא. ואוקמה ר' יוחנן ר' מאיר בשיטת ר' יהודה אמרה. דתנאי הרי שדיה נושה בחבירו מנה ועשה לו שדהו מכר בו'. צד אחד בריבית, פ"י אם תהיה הלואה שתים בשלש ויביצא בה הרי זו ריבית גבי גמורה משני עדרין גבי מלוה וגבי לזה ושניהן עוברין. אבל העושה

שדהו מכר על תניי, גבי לוקח הוי ריבית דאי מייתי וזויה מהדר ליה בעל כורחיה, אבל גבי מוכר לא הוי [ריבית] דאי בעי לא מהדר ליה לעולם ולא אתי לדיי איסור ריבית, ואפי' מהדר ליה לא הוי ריבית אלא כשחזיר ומן מוכח מהשתא שחזיר ושמא לא יחזיר לעולם. וסבר לה ר' מאיר כר' יהודה דתנן(א) צד אחד בריבית מותר. רבא אמר כולי עלמא צד אחד בריבית אסור, והכא בריבית על מנת להחזיר איבא בינייהו, תנא קמא סבר ריבית אפילו על מנת להחזיר כשיביא לו מעותיו אסור. **פ"סקא** וחכמים אומרים מוכרין אותו ממכר עולם חזן מארבעה דברים למרחץ לבורסקי לבית הטבילה לבית המים. אמר שמואל מותר להשתין בתוך ר' אמות של תפילה, והני מילי כגון בית או דרך וכיוצא בהן דלא קביעה קדושתיהו, (ב) [אבל] כגון בית הכנסת לא. ואסיקנא המתפלל מרחיק ד' אמות מהן, דתנן כמה ירחיק מהן ומן הצואה ארבע אמות. וכן המשתין צריך לשהות כדי הילוך ד' אמות [ואחר] (וכך) יתפלל, משום ניצוצות. וכן המתפלל צריך לשהות כדי הילוך ד' אמות וישתין, שכל הילוך ארבע אמות תפלה סדורה בפיו ורחושי מרחשי שפתייהו. שאלו אילו כולן במה הארכו ימיהן וכו'.

(ב) נראה דצ"ל אצל כהנים' דקביע קדושתיה לא וכו'.